

EVALUERING AF PROJEKT FOREBYGGELSE AF RYGESTART HOS BØRN OG UNGE

HR og Sundhedsstaben
Marts 2022

Indholdsfortegnelse

Baggrund.....	3
Projekt forebyggelse af rygestart hos børn på grundskoler	3
Projektets mål:	3
Indsatser	3
Evaluering af projekt forebyggelse rygestart hos børn	3
Status for indsatser på grundskoler	4
Effekt af rygeforebyggende indsatser i grundskoler	5
Interviews skoleledere og skolekoordinatorer	5
Interviews med elever	6
Tobaksforebyggende indsatser på tværs af kommunens forvaltninger	7
Projekt forebyggelse af rygestart hos unge.....	7
Røgfri skoletid på ungdomsuddannelser i Billund Kommune	7
Rygestopforløb på ungdomsuddannelser.....	7
Afholdte arrangementer	8
Evaluering af Region Syddanmarks projekt.....	8
Besparelse.....	8
Regnskab for projekterne	9
Konklusion	9
Det videre tobaksforebyggende arbejde og lokale anbefalinger	10

Baggrund

Rygning er uden sammenligning den enkeltstående risikofaktor, der har størst betydning for folkesundheden. I Danmark er der årligt knap 14.000 flere dødsfald blandt rygere og eksrygere end blandt personer, der aldrig har røget.

40 unge begynder at ryge hver dag. Jo tidligere et ungt menneske begynder at ryge, jo større er sandsynligheden for, at han/hun ender som storryger (mere en 15 daglige cigaretter). I løbet af ganske kort tid bliver unge afhængig af nikotinen i tobakken, hvilket gør det vanskeligt at stoppe. Kun 2 cigaretter i ugen i en relativ kort periode kan skabe afhængighed.

Billund Kommune er partner i Røgfri Fremtid, hvor man forpligter sig til at arbejde for, at ingen børn og unge ryger i 2030 og højst 5 % voksne af den voksne befolkning. Desuden forholder Billund Kommune til den regionale sundhedsaftale, der foreskriver, at andelen af unge der ryger skal reduceres fra 20% til 10 % og voksne rygere fra 19% til 13 %.

I 2019 besluttede Billund Kommune at iværksætte to treårige projekter om forebyggelse af rygestart hos børn og unge rettet mod elever i grundskoler og elever på ungdomsuddannelser.

Projekt forebyggelse af rygestart hos børn på grundskoler

Projektets mål:

1. At alle skoler har indført og håndhæver røgfri skoletid for elever og medarbejdere august 2019
 - Metode for evaluering: Tilbage melding fra skoleledere og skolekoordinatorer
2. At der årligt ses en faldende forekomst af rygere, snusbrugere og brugere af vandpiber
 - Metode for evaluering: Spørgeskemaundersøgelser 7., 8. og 9. klasser
3. At ingen elever ryger i 2025
 - Metode for evaluering: Data fra Skolesundhed.dk

En projektmedarbejder var ansat i projektets første to år med henblik på tæt kontakt til skolerne og samarbejde med skolekoordinatorerne.

Indsatser

I projektet er anvendt metoder og materiale udviklet af Kræftens Bekæmpelse benævnt X:IT.

X:IT er en forebyggende indsats til 7-9 klasse, der gennem dialog om holdninger, regler og viden skal motivere de unge til at være røgfri. X:IT består af tre elementer:

- Røgfri skoletid
- Undervisning ved lærere på skolerne
- Røgfri Aftaler mellem elever og forældre

Desuden der er i projektforløbet udarbejdet tobaksforebyggende materiale til 4.-6. klasser.

Ud over X:IT-indsatserne ved lærerne har projektmedarbejderen i projektets to første år afholdt pop up events på skolerne i frikvarterer, undervist elever, deltaget i forældremøder og arrangeret konkurrencer for at holde fokus på forebyggelse af rygning. Desuden har projektmedarbejderen løbende skrevet informationsbreve til forældrene udsendt via Aula. Projektmedarbejderen har i forløbet gennemført rygestopforløb med elever på grundskoler. Da projektmedarbejderstillingen blev nedlagt i 2020, overtog rygestoprådgivere fra Sundhed og Træning rygestopforløb til børn og unge.

Evaluering af projekt forebyggelse rygestart hos børn

For evaluering af indsatserne præsenteres:

- Status for indsatser på grundskoler
- Spørgeskemaundersøgelser blandt eleverne
- Interviews af skoleledere og skolekoordinatorer
- Interviews af 9. klasse-elever

Status for indsatser på grundskoler

1. Røgfri skoletid – tobaksfri skoletid

- Alle skoler har haft røgfri skoletid siden sommeren 2019. Implementeringen har været en proces, som særligt det første år krævede, at skolerne fulgte op og kontaktede elever, der røg i skoletiden. Elever blev tilbudt rygestopforløb ved projektmedarbejderen eller rygestoprådgiver fra Sundhed og Træning. I projektperioden er der gennemført 16 rygestopforløb målrettet brug af rygning eller snus. Generelt har elever i rygestopforløb været sårbare elever med andre udfordringer.
- Ved udgangen af 2021 ser skolerne ikke elever, der ryger i skoletiden. Men det er uvist om enkelte elever ryger, når de går i byen for at handle i det store frikvarter.
- I slutningen af projektperioden er snus desværre blevet udbredt på flere skoler. Lærere og elever finder brugte snusposer på skolerne. Sdr. Omme skole er en af de få skoler, der ikke finder brugte snusposer og Billundskolen i begrænset omfang. Snus er blevet et landsdækkende problem, som er svært at få bugt med, da snus er let at skjule og derfor også kan bruges i skoletiden.

2. X:IT-undervisning – 8 lektioner på hvert klassetrin

- Skolerne har implementeret X:IT-lektionerne i årshjulet. Undervisningen afholdes som halve eller hele temadage eller indpasses i relevante fag. Flexibiliteten i materialet betyder, at det anvendes forskelligt på skolerne.
- Corona pandemien haft negativ indflydelse på undervisningen, så ingen skoler nåede at undervise i alle otte lektioner i en årgang i 2020. Også i 2021 har Coronapandemien medført mindre undervisning i X:IT-lektionerne, da skolerne havde travlt med at indhente den almindelige skoleundervisning efter nedlukningen i årets første måneder.

3. Røgfri aftaler

- I projektperioden er aftalerne udleveret og indsamlet årligt i september/oktober. Der er uddelt præmier til klasser med flest Røgfri Aftaler. Tilbageleverede røgfri aftaler var i 2019: 52 % og 71% 2020. I 2021 er der indsamlet Røgfri aftaler for fire skoler svarende til 71% af udleverede aftaler. Eleverne fra de to øvrige skoler, havde stort set ikke afleveret de udleverede røgfri aftaler. Der er årligt uddelt præmier til 12 klasser a 1000 kr. for flest tilbageleverede Røgfri Aftaler. Præmien for 2021 uddeles juni 2022 til én klasse ud alle 7-9.klasser, hvor præmien 2000 kr. grundet projektets økonomiske afslutning dec. 2021.

4. Skolekoordinatorer på skolerne

- Hver skole havde udpeget én til tre lærere, der fungerede som koordinatorer for implementering af X:IT-indsatserne. Skolekoordinatorerne sikrede, at X:IT-lektionerne blev gennemført i samarbejde med deres lærerkolleger. I projektperioden er der afholdt netværksmøder mellem skolekoordinatorer, projektmedarbejder og projektleder med henblik på erfaringsudveksling.

5. Nyt materiale til mellemtrinnet

- Som en del af projektet har projektmedarbejderen udarbejdet rygeforebyggende materiale til 4-6. klasser. Dette er for første gang indarbejdet i skolernes årsplan i 2021. En tidlig forbyggende indsats er en væsentlig del af den tobaksforebyggende indsats, da eleverne finder brugte snusposer og enkelte 6. klasse-elever eksperimenterer med snus

6. Cool uden røg

- Cool uden røg er et undervisningsforløb på tre moduler: Rygning, identitet og en fotokonkurrence. De fleste 7. klasser deltog i konkurrencen, hvor to klasser vandt en præmie på 1000 kr. i 2019 og 2020. Som i 2020 var det aftalt med skolekoordinatorerne, at de selv skulle gennemføre Cool uden røg forløbet. Men desværre indsendte ingen skoler fotos til konkurrencen i 2021.

7. Projektgruppe

- Projektgruppen bestod af to grundskole-elever, én gymnasieelev, en rygestoprådgiver fra Sundhed og Træning samt en lærer fra Billundskolen. Projektgruppen skulle bidrage til at justere og kvalificere indsatserne ud fra et elevperspektiv. Desværre medførte Coronapandemien, at gruppen kun mødtes fire gange, så elevperspektivet blev stærkt begrænset. Projektgruppen har i 2019 og 2020 kåret årets Cool Uden Røg vinderbillede.

8. Rygestopforløb

- I projektperioden er der afholdt 16 rygestopforløb på grundskolerne. I slutningen af projektperioden omhandlede forløbene primært brug af snus. I 2019/2020 var der 10, mens der i de to efterfølgende år var to til tre forløb. Ca. 66 % af eleverne stoppede med at ryge eller reducerede deres rygning.
- Rygestoprådgiverne møder snus-afhængige elever, der har svært ved at komme ud af vennegrupper, hvor snus er en del af samværet. Elever oplyser, at salg af snus foregår, hvor børn og unge mødes i fritiden f.eks. indgangen til Magion, bagved Shell i Grindsted og ved Billund Idrætscenter. Enkelte skoler ser knallertkørere komme forbi og sælge snus til elever i frikvartererne.

Effekt af rygeforebyggende indsatser i grundskoler

Årligt er der i projektperioden gennemført digitale spørgeskemaundersøgelser blandt eleverne i 7.-9- klasser. Diagrammerne i bilag 1 viser den årlige ændring i elevernes svar om brug af cigaretter, e-cigaretter, vandpibe og snus. Svarene fra 9. klasser i 2021 er ikke valide pga. en meget lav svarprocent. Generelt viser diagrammerne et fald i brug af cigaretter, e-cigaretter og vandpibe over årene. I 2021 viser diagrammet for snus et fald i brug af snus, hvilket formodes ikke at svare til virkeligheden, da flere skoler i 2021 har set øget brug af snus.

Interviews skoleledere og skolekoordinatorer

For evaluering af grundskolernes erfaringer med projektet, er der gennemført interviews med skoleledere og skolekoordinatorer.

Skolernes erfaring med projektplanen
<ul style="list-style-type: none">• Der er generelt tilfredshed med projektplanens beskrivelser, klare rammer for projektets formål, indhold, gensidige forventninger og rollefordelingen mellem skolekoordinatorer, lærer på skolerne og projektmedarbejder og projektleder.• Skolekoordinatorerne har generelt haft stor hjælp af den beskrevne opgave og rollefordeling i startfasen af projektet. Dog giver nogle udtryk for, at det var en lang projektplan, som kunne være formidlet i en light udgave.• En enkelt skole havde ved projektstart ikke udfordringer med elever der røg. Projektplanen var derfor idealistisk i forholdt til skolens begrænsede problemstilling.• Tilførsel af økonomi jf. projektplanen har bidraget til at fremme indsatsen, men det vigtigste har været en fælles beslutning om indsatsen i ledelsen.
Projektmedarbejderens betydning for projektet
<ul style="list-style-type: none">• Projektmedarbejderen har haft en væsentlig betydning for projektet ved grundig instruktion til projektet og løbende opfølgninger med skolekoordinatorerne. For skolerne har samarbejdet med projektmedarbejderen har været vigtigere end projektplanen, som de kun brugte i starten af projektet.• Projektmedarbejderen har været meget tilgængelig og "ude i marken" – særligt i opstarten af projektet. Det har været medvirkende til den gode implementering og af stor betydning for samarbejdet.• På grund af besparelse i HR og Sundhedsstaben blev projektmedarbejderstillingen nedlagt januar 2020. Projektlederen overtog kontakten til skolerne, men i mindre omfang, grundet færre timer til opgaven. Nogle skoler oplevede det som en forringelse af indsatsen og samarbejdet.
Effekten af den tobaksforebyggende indsats på skolerne
<ul style="list-style-type: none">• Projektet og X:IT-lektionerne har skabt opmærksomhed og bevidsthed om forebyggelse af rygning og konsekvenserne ved at ryge hos såvel elever som lærere. Overordnet har det været godt med et fælles fokus på tobaksforebyggelse, som har styrket dialogen på årgangene og blandt lærerne.• Projektet har gjort det tydeligt, at der ikke må bruges tobak i skoletiden og på matriklen. F.eks. er det blevet påpeget, hvis håndværkere røg på matriklen. Røgfri arbejdstid for kommunale medarbejdere har også haft en positiv indflydelse på implementeringen af røgfri skoletid.• Generelt tager lærerne ikke længere elever i at ryge. Tidligere så lærerne grupper af elever gå væk for at ryge. Dog er snus blevet en udfordring på flere skoler.
Implementering X:IT- indsatserne
<ul style="list-style-type: none">• Etablering af skolekoordinatorfunktionen sikrede, at skolerne kunne implementere og drifte X:IT-indsatserne. I starten af projektet havde skolekoordinatorerne en stor og tidskrævende opgave med at introducere kollegerne til projektet og X:IT-lektionerne.• Ved projektets afslutning er X:IT-lektionerne og lektionerne til mellemtrinnet ikke en belastning for skolerne.• Introduktion af X:IT-lektionerne til skolekoordinatorerne februar 2019 var væsentlig for implementeringen, fordi skolerne fik tid til at indarbejdede X:IT-lektionerne i deres årsplaner.• Skolerne har gode erfaringer med af afholde X:IT-lektionerne som halve eller temadage. Desuden over inddrages lektionerne, hvor det er fagligt relevant.

<ul style="list-style-type: none"> • For nogle skoler har Røgfri Aftaler været et godt redskab til at inddrage forældrene, mens andre skoler ser aftalerne som mindre virkningsfulde i forældresamarbejdet. • Der er gode erfaringer med korte oplæg om snus til forældremøder i 7. klasse ved projektmedarbejder eller anden ekstern oplægsholder. Forældrene har behov for viden om snus og tegn på at deres barn bruger snus.
Skolernes anbefalinger til fremtidige sundhedsfremmende tiltag
<ul style="list-style-type: none"> • Generelt er der kamp om skolens tid til projekter, så skolerne efterspørger prioritering af projekter. • Skolerne arbejder med sundhedsfaglige emner jf. skolernes undervisningsmateriale i "Sundhedsstjernen". Skoler efterspørger samarbejde med HR og Sundhedsstaben om f.eks. planlægning af fagdage på skolen, undervisningsmateriale, events og aktiviteter og foredrag ved eksterne aktører. Tilbud der kan give efterdønninger og oplevelseseffekt i forhold til de sundhedsfaglige emner, skolerne arbejder med. "Det skal gøre indtryk på eleverne og kobles til virkeligheden". Det må gerne være aktiviteter og indsatser, der også inddrager forældrene. Som eksempel henviser skolerne til "Du vælger selv" arrangementet for 6. og 7. klasser og deres forældre, der blev afholdt af Lions Klub på Magion og i Billund i 2019. • Skolerne anbefaler, at den tobaksforebyggende indsats koordineres og kombineres med forebyggende indsatser for alkohol og rusmidler. At der etableres et samarbejde mellem Ungdomsskolen og HR og Sundhedsstaben. • Inddrage eksterne oplægsholdere om konsekvenser ved brug af rusmidler, alkohol og tobak f.eks. tidligere brugere. • Det er vigtigt, at forældrene får viden om tobak, alkohol og rusmidler og kommer på banen. Skolerne anbefaler, at Ungdomsskolen og Sundhedsstaben sammen udvikler "forældrekurser" om festkultur, alkoholforbrug og rygning. Troværdighed om forebyggelse og sundhedsfremme øges, når fagpersoner deltager i forældremøder.

Interviews med elever

Der er gennemført interviews med to 9. klasse elever i december 2021. Desværre fandt skolerne ikke flere elever, der ville lade sig interviewe.

Erfaringer med X:IT-materialet
<ul style="list-style-type: none"> • X:IT er et virkelig godt materiale og i rette mængde. • Det har været godt, at undervisningen har været fordelt over flere dage og efter emnerne cigaretter, e-cigaretter og snus. • Lærerne er meget engagerede, hvilket var meget motiverede for eleverne. • Undervisningen har givet en helt anden forståelse for tobak, selv om eleverne vidste noget i forvejen. De har fået meget større viden om tobak. Tidligere vidste de ikke, at det ikke var så farligt. Nu vil de to elever aldrig begynde at ryge. • De barske billeder om skader ved rygning hjælper. • Det har en positiv effekt på 7. og 8. klasserne, at de ældste klasser er imod rygning. Yngre søskende synes det samme som deres større søskende.
Røgfri skoletid
<ul style="list-style-type: none"> • På deres skolen slipper eleverne ikke afsted med at brug tobak. Det bliver straks påtalt af en lærer. • I de to interviewedes klasse er der flere piger end drenge "her er tobak ikke smart - cigaretter lugter og snus er klamt." • De to elever oplever stor forskel i skolernes kultur om brug af tobak. Det er ikke alle skoler, der griber ind ved tobaksbrug i skoletiden.
Røgfri Aftaler
<ul style="list-style-type: none"> • De to elever vurderer, at brugen af Røgfri Aftaler ikke har virket hos dem. "aftalen er glemt få dage efter, man har skrevet under". Eleverne har ikke brugt aftalerne til at tale med deres forældre om tobak. • Til fester er aftalen helt glemt.
Røgfri skoletids indflydelse på fritiden
<ul style="list-style-type: none"> • I deres by er tobak generelt ikke et stort problem i fritiden, men der ligger cigaretskod og brugte snuspakker ved idrætscentret og i anlægget.

<ul style="list-style-type: none"> • Det er de to elevers opfattelse, at unge lærer at ryge og brug snus i Grindsted. • Der ryges til nogle fester i deres by. Til fester i Grindsted bliver de ofte spurgt, om de vil ryge eller prøve snus. Alting er bare værre i Grindsted – også alkohol. Til fester har de set andre kaste op, når de prøvede snus.
Elevernes anbefalinger
<ul style="list-style-type: none"> • De to elever anbefaler, at undervisning med X:IT-materialet fortsætter. • Det er vigtigt med topmotiverede lærere for at eleverne lytter til undervisningen. • Undervisning om tobak på mellemtrinnet bør også fortsætte. • Desuden bør undervisning ved tandlægen også fortsætte

Tobaksforebyggende indsatser på tværs af kommunens forvaltninger

I projektperioden har HR og Sundhedsstaben via dialogbaseret tilgang samarbejdet med følgende forvaltninger i Billund Kommune om forebyggelse af rygning:

- Samarbejde med Kultur og Fritidsforvaltningen, som arbejder på at opsætte skilte om tobaksfri udearealer ved idrætscentre.
- Samarbejde med Kompetencecentret om røgfri opholdstid og matrikel, hvilket blev implementeret august 2021. Dette var et stort ønske fra FGU Trekanten Grindsted, da deres elever havde svært ved at forstå, at de ikke måtte ryge, når alle andre måtte ryge på KC's fællesarealer.
- Samarbejde med Tandplejen om fælles undervisning om tobak til 4-6 og 7-9 klasser i grundskolerne.
- Samarbejde med SSP om fælles undervisning om tobak og rusmidler til 4.- 6. klasser og 7.- 9. klasser

Projekt forebyggelse af rygestart hos unge

Region Syddanmark gennemførte i 2019-2020 et projekt om forebyggelse af rygning på ungdomsuddannelserne. Det regionale projekt tog udgangspunkt i partnerskabet Røgfri Fremtid, hvor det er målet, at ingen børn og unge ryger i 2030.

Desuden havde regionen følgende delmål:

1. At rygeandelen blandt unge i Region Syddanmark er faldet til 10 % (måles i Sundhedsprofilen)
2. At alle ungdomsuddannelser har som minimum røgfri skoletid, og mindst halvdelen har også røgfri arbejdstid
3. At mindst en tredjedel af FGU'erne har røgfri skole- og arbejdstid
4. At mindst halvdelen af de videregående uddannelser forholder sig aktivt til forebyggelse af tobak

Da Billund Kommune også er partner i Røgfri Fremtid, tog vi i vores kommunale projekt afsæt i de regionale mål og delmål og havde et tæt samarbejde med regionens projektleder.

Røgfri skoletid på ungdomsuddannelser i Billund Kommune

- FGU Trekanten indførte som første ungdomsuddannelse i kommunen røgfri skoletid august 2019
- Syddansk Erhvervsskole indførte røgfri skoletid august 2020
- Grindsted Gymnasium og Grindsted Erhvervs gymnasium indførte røgfri skoletid august 2021, da national lovgivning pålagde alle ungdomsuddannelser røgfri skoletid

Rygestopforløb på ungdomsuddannelser

Projektmedarbejderen har i projektføreløbet 2019-2020 afholdt rygestopforløb med 15 elever på FGU Trekanten i Grindsted. Gymnasierne og Syddansk erhvervsskole har ikke efterspurgt rygestopforløb til deres elever.

Afholdte arrangementer

HR og Sundhedsstaben har tilbudt undervisning, events og rygestopforløb til ungdomsuddannelserne i kommunen:

- Der blev afholdt event på Grindsted Erhvervs gymnasium dec. 2019 med foredrag og workshops i samarbejde med Kræftens Bekæmpelse og en rygestoprådgiver fra Sundhed og Træning.

- HR og Sundhedsstaben har i projektføreløbet tilbudt ACT teaterforedrag om tobak til ungdomsuddannelserne, som Syddansk Erhvervsskole har benyttet sig august 2020 og FGU i efteråret 2021. Gymnasierne har ikke benyttet sig af tilbuddet. Desværre er samarbejdet med gymnasier og Syddansk Erhvervsskolen dalet i projektperioden.

Gymnasierne i Billund Kommune oplyser, at Projekt forebyggelse af rygestart hos børn i grundskolerne har medført, at gymnasierne møder færre eller ingen elever, der ved overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse ryger eller begynder at ryge cigaretter. Desværre er snus et stigende problem på ungdomsuddannelserne i Billund Kommune.

Evaluering af Region Syddanmarks projekt

Region Syddanmark har købt Statens Institut for Folkesundhed til at gennemføre evalueringen på ungdomsuddannelserne, som forventes af foreligge sommeren 2022.

Dog ses allerede følgende opnåede mål:

- Den nyligt publicerede Sundhedsprofil 2021, viser at andelen af unge 16-24-årige, der ryger dagligt, er faldet til 10%. (mænd 10,8% og kvinder 9,2%).
- Desuden har alle ungdomsuddannelser indført røgfri skoletid sommeren 2021 jf. den nationale handleplan for forebyggelse af rygning hos børn og unge.

Besparelse

Projektmedarbejderstillingen blev nedlagt januar 2020 pga. besparelse i HR og Sundhedsstaben. Herefter var det ikke længere muligt at have samme tætte kontakt til skolerne og bidrage med events og konkurrencer som tidligere.

I projektets sidste år har projektlederen varetaget kontakten til skolekoordinatorerne, deltaget i 7. klasse forældremøder, udsendt brev til 8. og 9. klasse forældre via Aula og på forespørgsel undervist skoleklasse i samarbejde med SSP-konsulent eller tandlæge.

Desuden overgik rygestopforløb på grundskoler og FGU Trekanten i Grindsted til rygestoprådgivere fra Sundhed og Træning.

Regnskab for projekterne

Poster	Regnskab 2019	Regnskab 2020	Regnskab 2021	Samlet udgift
Løn projektmedarbejder	439.000	442.132	76.107	957.239
Rygestopvejleder Træningsenheden	0	0	6000	6.000
Workshop lærerkoordinatorer feb.	9.900	0	0	9.900
Lærerkoordinatorer 9-11 pers	49.500 (11)	40.500 (9)	40.500 (9)	130.500
Netværksmøder	8.500	3.300	4.200	16.000
Præmie Røgfri aftaler	0	10.500	12.000	22.500
Præmier X:IT-event	1.080	0	0	1.080
Forplejning møder	2.400	400	600	3.400
Kørsel projektmedarbejder	5.000	5.000	0	10.000
Cool uden røg vinder	1.000	1.000	1000	3.000
Køb af eventpakke	3.500	0	0	3.500
Gavekort biografbillet for interview	300	0	0	300
QR-kode til tip en 13´nr	0	631	0	631
Biografbillet – tip en 13´ner til elever	0	1.200	0	1.200
ACT teaterforedrag	0	10.000	33.500	43.500
Kurser projektmedarbejder	3.650	0	0	3.650
I alt	523.830	504.663	176.107	1.204.600

Konklusion

Grundskoler:

Røgfri skoletid er implementeret. Cigaretrykning og brug af e-cigaretter i skoletiden ses ikke længere på grundskolerne. På nogle skoler er snus i stedet blevet en udfordring. X:IT-undervisningen ved lærerne er implementeret og indgår i skolernes årsplan. For nogle skoler har Røgfri Aftaler været et godt redskab til at inddrage forældrene, mens de på andre skoler har været mindre virkningsfulde. Generelt udtrykker skolerne tilfredshed med projektet, samarbejdet med projektmedarbejderen og processerne for implementering.

På trods af Coronapandemien i 2020 og 2021 er det lykket at implementere Røgfri skoletid, X:IT-undervisning og Røgfri Aftaler på grundskolerne takket være skolekoordinatorernes store indsats understøttet af projektmedarbejder og projektleder

Ungdomsuddannelserne:

HR og Sundhedsstaben har generelt haft et godt samarbejde med ungdomsuddannelserne, og særligt mens Region Syddanmark havde en projektleder ansat. FGU Trekanten Grindsted har løbende benyttet sig af HR og Sundhedsstabens tilbud i den treårige periode, mens samarbejdet med gymnasier og Syddansk Erhvervsskole er dalet med tiden. HR og Sundhedsstaben afventer Region Syddanmarks evaluering af regionen projekt om forebyggelse af rygning hos unge.

Samarbejde med tværkommunale forvaltninger

Med afsæt i Røgfri Fremtid og Sundhedsaftalen har HR og Sundhedsstaben kunnet inddrage og samarbejde med forskellige forvaltninger/afdelinger om forebyggelse af rygning i Billund Kommune i den forløbne projektperiode. Den tværkommunale rygeforebyggende indsats er fortsat væsentlig for at nå bredt ud til børn, unge og voksne på skoler, arbejdspladser og i fritidslivet.

Det videre tobaksforebyggende arbejde og lokale anbefalinger

Danmark i spidsen for europæisk tobakspolitik

EU har et mål om at gøre en ende på Europas ryger-epidemi. Det skal projektet *Joint Action on Tobacco Control II* bidrage til, ved at 21 lande samarbejder om at udarbejde en række strategier og anbefalinger, der kan styrke håndhævelsen af tobaksreguleringen på tværs af Europa.

Danmark er valgt som hovedkoordinator for det treårige projekt, og det er Sikkerhedsstyrelsen under Erhvervsministeriet, der skal varetage opgaven. Sikkerhedsstyrelsen er ansvarlig for kontrollen og markedsovervågningen af tobaks- og relaterede produkter på vegne af Sundhedsministeriet.

Billund Kommune

Som partner i Røgfri Fremtid har Billund Kommune forpligtet sig til at arbejde for at ingen børn og unge ryger i 2030 og max 5 % af den voksne befolkning. For at nå målene er der behov for vedvarende og flerstrengede tobaksforebyggende indsatser.

Børn og unge

Nye tal fra Statens Institut for Folkesundhed viser, at Danmark har verdens yngste rygestart med en gennemsnitlig alder for rygedebut på 16,4 år. Desuden viser tallene et øget snusforbrug blandt 15-29-årige, der er steget fra 9,1% i 2020 til 11,4 % i 2021 mens der ses et fald i brug af cigaretter. Stigningen i antallet, der anvender nikotinprodukter, er dog større end det fald, der er set i tobaksrygning.

En ny undersøgelse viser, at 26 procent af de 15-17-årige, der ofte binge-drikker (det vil sige drikke store mængder alkohol ved én og samme lejlighed), også bruger snus eller andre røgfri nikotinprodukter enten dagligt eller en gang imellem. Det svarer til, at knap 50.000 unge under 25 år både ofte binge-drikker og bruger røgfri tobak. Til sammenligning gælder det 7,5 procent af unge, der enten aldrig eller sjældnere binge-drikker. For de 18-24-årige er billedet stort set det samme.

Evalueringen af Billund Kommunes projekt om forebyggelse af rygning hos børn og unge viser, at Billund Kommune har taget effektive skridt i den tobaksforebyggende indsats blandt børn i grundskoler. Men der er fortsat behov for at børn og unge får viden om tobak og for at iværksætte indsatser, som kan understøtte målet om, at ingen børn og unge ryger i 2030.

HR og Sundhedsstaben anbefaler:

- At grundskolerne forsætter X:IT-indsatserne på grundskolerne til 7.- 9. klasser
- At grundskolerne fortsætter den tobaksforebyggende indsats til 4.- 6. klasser
- At forældre inddrages i den tobaksforebyggende indsats med fokus på snus
- At tilbud om rygestopforløb til grundskoler og ungdomsuddannelser fortsætter
- At der sættes fokus på røgfri fritid, hvor børn og unge færdes
- At der etableres røgfri legepladser

Rygere

Der er ca. 830.000 rygere i Danmark. For at nå målet om max 5 % voksne rygere, jf. Partnerskabet i Røgfri Fremtid, skal vi ned på 203.000 rygere 2030. For at nå dette mål skal ca. 80.000 rygere årlige stoppe med at ryge inden for de næste 10 år. Ifølge Rygestopbasen har ca. 1,5 % af rygerne har været i rygestopforløb i 2021, så der er behov for en stor ekstra indsats.

Hjerteforeningen foreslår, at der skrues yderligere op for rygestop gennem nationale, regionale, kommunale og NGO-indsatser ved f.eks. prisstigninger, røgfri områder, røgfri arbejdstid, flere rygestoptilbud og tilbud om rygestopmedicin i kombination med rådgivning.

HR og Sundhedsstaben og Sundhed og Træning anbefaler

- At Billund Kommune øger den tobaksforebyggende indsats til rygere i Billund Kommune

Nedenstående diagram viser områder, hvor kommuner kan skruer op for den tobaksforebyggende indsats med tilbud til rygere.

